

Gálosi-Kovács, Bernadett¹ – Orsós, György²

A karsztoktól a környezetgazdálkodásig Beszélgetés Fodor Istvánnal

From karsts to environmental management.
Conversation with István Fodor

ABSZTRAKT

Fodor István 1938-ban született Szegeden. 1961-ben Debrecenben szerzett történelem–földrajz szakos tanári diplomát. 1966-tól az MTA Dunántúli Tudományos Intézetének a munkatársa, amely időszak meghatározó jelentőségű volt szakmai életútjában. A barlangi mikroklíma-kutatási eredményeit összegző értekezésével 1976-ban a földrajztudomány kandidátusa lett. Kutatásait a környezetvédelem területén folytatta; a környezetvédelem és regionalitás témában 2002-ben az MTA doktora lett. Az oktatómunka pályája egészét végigkíséri: eleinte a Pécsi Tanárképző Főiskolán, az egyetemmel szerveződés után a Janus Pannonius Tudományegyetem TTK Környezetföldrajzi és Meteorológiai Tanszékének docenseként, majd vezetőjeként tanított. 1996-ban egyetemi tanári kinevezést kapott. Elnöke volt a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulatnak, az MTA Pécsi Akadémiai Bizottságának több bizottságát is vezette. A Nemzetközi Szpeleológiai Unió elnökségi, továbbá a Nemzetközi Szpeleoterápiai Szakbizottság vezetőségi tagja volt. 2006-ban a Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztjét is átvehette. Az itt olvasható, félig strukturált interjú 2021 októberében, otthonában készült. Az írás célja, hogy megismertesse a professzor szakmai életútjának legfontosabb állomásait, a földrajztudományhoz fűződő személyes viszonyát, illetve az ezek mögött meghúzódó, pályafutását alakító tényezőket.

Kulcsszavak: természetföldrajz, környezetvédelem, barlangkutató, szpeleoterápia

ABSTRACT

István Fodor was born in Szeged in 1938, graduated from the University of Debrecen in 1961 with a degree in History and Geography. Since 1966 he has been a staff member of the Transdanubian Institute of Science of the Hungarian Academy of Sciences (HAS). The Institute had a decisive importance in his professional career. He became a Candidate of Geography in 1976 and a Doctor of the HAS in 2002. He was involved in higher education for most of his career. He was the Associate Professor and then Head of the Department of Environmental Geography and Meteorology at the Faculty of Sciences at Janus Pannonius University. In 1996, he was appointed a university professor. He was President of the Hungarian Karst and Cave Research Society, headed several committees of the Academic Committee of the HAS in Pécs. He was a member of the Board of the International Union of Speleology, just like the Board of the International Speleotherapeutic Committee. This semi-structured interview was conducted at his home in October 2021. The aim of the article is to present the most important stages of the professor's career, his personal relationship with geography and the factors that shaped his professional development.

Keywords: physical geography, environmental protection, cave exploration, speleotherapy

¹ Geographer, PhD, Gálosi Detti Fotó, H-7626 Pécs, Felsővámház u. 28. E-mail: bgalosikovacs@gmail.com

² PhD-student, University of Pécs, Faculty of Sciences, H-7621 Pécs, Ifjúság u. 6.

E-mail: orsosgyorgydvk@gmail.com , Tel: +36302006704

BEVEZETÉS

A Modern Geográfia első éveiben jelentek meg beszélgetések a hazai földrajztudomány több jelentős professzorával, mint Kőszegfalvi György, Enyedi György, Marosi Sándor, Somogyi Sándor, Pécsi Márton és Jakucs László professzor urakkal (Szebényi & Szabó, 2008; Baranyai & Lampért, 2007; Lampért & Radvánszky, 2007a; Lampért & Radvánszky, 2007b; Bugya & Ritz, 2007; Bugya & Ritz, 2006). Ez a sorozat indult újra az Erdősi Ferenc professzorral készített interjú révén (Herczeg et al., 2021). Az alábbiakban a sorozat következő részeként Fodor István professzorral folytatott beszélgetés tapasztalatait adjuk közre.

Fodor István 1938-ban született Szeged–Átokházán (Szeged külterülete). Gimnáziumi tanulmányait Kunszentmiklóson végezte. 1961-ben szerzett történelem–földrajz szakos tanári diplomát a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen. Innen Komlóra vezetett az útja, ahol rövid ideig középiskolai tanárként dolgozott. 1966-tól a Magyar Tudományos Akadémia Dunántúli Tudományos Intézetének a munkatársa. Az intézet (amelyet 1984-től a Regionális Kutatások Központjává szerveztek át) meghatározó jelentőségű volt szakmai életútjában. 1969-ben „A Baradla és az Abaligeti barlangok mikroklímája” tárgyú disszertációjával (Fodor, 1968) szerzi meg az egyetemi doktori címét. „A barlangok főbb típusainak mikroklímája” című értekezésével (Fodor, 1975) a földrajztudomány kandidátusa, majd 2002-ben az MTA doktora lett. Értekezésének eredményeiből könyv is készült „Környezetvédelem és regionalitás Magyarországon” címmel (Fodor, 2001). A felsőoktatási tevékenység pályájának szinte egészét végigkísérte. Eleinte a Pécsi Tanárképző Főiskolán, majd az egyetemre szerveződés után a Janus Pannonius Tudományegyetem Természettudományi Karának Környezetföldrajzi és Meteorológiai tanszékének docenseként, később vezetőjeként oktatott. 1980 és 1990 között elnöke volt a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulatnak, és az MTA Pécsi Akadémiai Bizottságának több bizottságát is vezette. 1986 és 1993 között a Nemzetközi Szpeleológiai Unió (UNESCO) elnökségi, illetve 1966-tól 2000-ig a Nemzetközi Szpeleoterápiai Szakbizottság vezetőségi tagja. 2006-ban a Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztjét is átvehette.

MÓDSZEREK

Az interjút a két szerző rögzítette 2021. október 13-án. A beszélgetés helyszíne a professzor pécsi otthona volt. Az interjú félig strukturált vázlat alapján folyt, amely egyfelől az életút szocializációs hátterét (például a gyermekkor, a családi háttér, a lakókörnyezet hatását, az iskolák és a tanárok, valamint a társadalmi-politikai viszonyok szerepe), másfelől a szakmai szocializáció intézményi, tudománytörténeti körülményeit érintette. A kérdések másik köre a szakmai életút állomásaira, mér-földköveire kérdezett rá. Az interjúvázlat kitekintéssel zárul, a geográfia legfontosabb feladataira, kihívásaira fókuszál. Végül arra kértük meg a professzort, hogy röviden fogalmazzon meg javaslatokat, tanácsokat a fiatal geográfus nemzedékek számára.

EREDMÉNYEK

Professzor Úr, arra szeretnénk kérni Önt, hogy röviden mutassa be gyermekkorát, szociális hátterét!

1938. július 29-én születtem, és bár mindenhol Szeged van feltüntetve a születésem helyszínéül, valójában Szeged-Átokháza a helyes megjelölés. Ez Szegedtől 42 kilométerre a kiskunsági homokhátságon fekszik. Az 1800-as években épült átokházi tanyán apai nagyszüleim éltek. Családi történeteink szerint még Rózsa Sándor is gyakori vendég volt elődeimnél. Átokháza Szabadkához sokkal közelebb van, mint Szegedhez, attól körülbelül 20 km-re fekszik. Anyai dédszüleim Szabadkán éltek, míg nagyszüleim Öttömös közelében tanyán gazdálkodtak. A trianoni döntés után átrajzolt határok családi birtokunkat már a későbbi Jugoszláviához csatolták. 1942 után a szabadkai tanyát és a földeket visszakapta a család, és odaköltöztünk. 1945-ben az elsők között telepítettek ki bennünket. Ekkor apai nagyszüleinkhez mentünk Szeged-Átokházára, ami után nehéz időszak következett. Hatévesen egy tanyasi osztatlan Klebelsberg-iskolában kezdtem meg tanulmányaimat. Az épületet ma is Petróczi-iskolának nevezik. Óriási területről érkeztek gyerekek, a kiskunhalasi külterületektől egészen Szabadka határáig. Mint mondtam, ez egy tanyasi iskola volt, ami azt jelentette, hogy egy tanítónő tanította mind a nyolc osztályt. Délelőtt a kisebb korosztállyal, délután pedig a nagyobbakkal foglalkozott. Az édesanyám nem tudott mást tenni, muszáj volt már április elején beíratnia engem az iskolába. Május végére megtanultam az első osztályos anyagot, hetes minősítéssel, ami akkor kitűnőnek számított. Ez komoly kihívásokat is jelentett a helyi tanítónőnek, megyei engedélyhez kellett folyamodnia, hogy a következő év félévében már a második osztályba kerülhessek. A tanulói autonómiára törekvés ma fontos pedagógiai elem, ez akkor nem választás kérdése volt. Tanulmányaimban nagyon önálló maradtam később is.

Kérjük, mondja el, milyen tényezők határozták meg a földrajzhoz való korai kötődését!

A földrajzot gyakorlatilag attól fogva megszerettem, amint kiderült számomra, hogy van ilyen tárgy. Mindig nagyon közel állt hozzám a természet, akárcsak a történelem, amit a hittanórákon szerettem meg. Egy öreg esperes járt ki Kelebiáról, és az ókori történelemről, illetve a keresztény–zsidó kultúrkörrel tartott órái lenyűgöztek. Felkeltették bennem az érdeklődést a történelem iránt. Középiskolás éveimet a kunszentmiklósi gimnáziumban töltöttem, amely egy több mint háromezres iskola. Már ez a milió is mélyen megérintett. Szerencsére nagyon jó földrajzoktatásban volt részem, mivel a debreceni egyetemről érkezett fiatal tanárok magukkal hozták a kálvinista Róma szellemét, és földrajz-, valamint történelemóráikat átjárta a haza iránti szeretet, amely meghatározó volt. Ezen impressziók hatására, érettségihez eljutva egyértelmű volt számomra, hogy csak a földrajz és a történelem jöhet szóba, semmi más. Ilyen párosítás azonban 1956 tavaszán, az egyetemi szakok meghirdetése idején, csak Debrecenben volt. Közelebb lett volna Szeged vagy Budapest is (Kunszentmiklóshoz), ahova az akkori munkásvonatok nagyon gyakran jártak, ráadásul ott az ELTE hirdetett földrajz és történelem szakot is, de ezeket nem lehetett összekapcsolni.

Voltak a szemléletét alapvetően formáló oktatók egyetemi éveim során? Az egyetem végéhez érve miért választotta a földrajzot a történelem helyett?

Professzoraink nagyon markáns, karakteres és kifejezetten jó pedagógusok voltak. Nemcsak a tudományban volt mély és alapos jártasságuk, hanem kiváló pedagógiai érzékkel és készségekkel rendelkeztek. Bár meglehetősen távolságtartók voltak, amit a hallgatóiktól is elvártak természetesen, mégis az évek folyamán nagyon mély emberi kapcsolatok alakulhattak ki a professzorok és a hallgatóik között. Jó szívvel emlékszem vissza például az egyik terepgyakorlatra, amit Kádár professzor vezetett az NDK-ba. Ez volt az első külföldi utunk, hiszen a zárt határok miatt korábban nem tudtunk utazni. A professzor korábban a berlini Humboldt Egyetemen tanított, később Teleki Pál miniszterelnök tanársegédje volt, akit a német határon még Kádár Jánossal is összekeverték. Tanítottak még Borsy Zoltán, Pinczés Zoltán, Papp Antal, Láng Sándor (ELTE) professzorok. De nagy hatással volt pályámra Jakucs László professzor a karsztkutatás meghatározó egyénisége is. A meteorológia területén sokat tanultam Berényi Dénes, Béll Béla, Kéri Menyhért, Zách Alfréd professzoroktól. A történelmet is rendkívül jó professzorok oktatták. Én főleg a magyar történelem korai szakaszát tanító Szabó István óráit, továbbá Rácz István és Irinyi Károly előadásait kedveltem a leginkább.

A földrajztudományban az első évem után vettem azt észre, hogy milyen fontos szerepet játszanak az egzakt méréseken alapuló természettudományos megfigyelések. Ezáltal erős kapaszkodókat biztosítanak, ami a tudományos vitákban rendkívül fontos. Ehhez jó területnek ígérkezett a mikroklímakutatás, annak a barlangklimatológiára történő szűkítése. Úgy döntöttem, ebbe az irányba folytatom tanulmányaimat. Míg a szabad légkör fizikai tulajdonságai rendkívül gyorsan és jelentősen megváltozhatnak, addig a barlangokban ezek a változások lelassulnak. Ezáltal lehetővé teszik a mérések akár ötvenszer, százszor történő megismétlését, akár egy fizikai laboratóriumban.

A konkrét kutatási téma megtalálása hosszabb időt vett igénybe, végül a szakdolgozatomat, melyet a Baradla-barlang mikroklímájáról írtam, kitüntetéssel védtem meg. Ekkoriban került előtérbe a barlangok légúti megbetegedésekre gyakorolt gyógyhatása, méghozzá a németországi Klutter-barlangokban megfigyelt esetek kapcsán. Ott ugyanis a II. világháború során a légítámadások alatt az emberek a barlangokban kerestek óvóhelyet. A betegek nehezen változtattak helyet, gyakran a barlangban hosszú időt töltve. Így fény derült a barlangok asztmás betegségekre gyakorolt kedvező hatására. Ez azért is fontos volt, mert a civil lakosság körében korábban növekedtek a súlyos esetszámok, hiszen a gyógyszerek a katonasághoz kerültek. Így viszont a barlangban töltött idő során a betegek tünetmentessé váltak. A problémakört fizikusok, orvosok, kémikusok is elkezdték vizsgálni, amely kiemelt kutatási területté nőtte ki magát a diplomamunkám készítése környékén.

A szakdolgozatban kezdett kutatásokat módszeresen tovább folytattam. Az 5–10 percenként ismételt méréseim, amelyek akár huszonnégy órán keresztül is tartottak, fantasztikus eredményeket hoztak. Ennek a kutatásnak egy részét foglalta össze a „A barlangok éghajlati és bioklimatológiai sajátosságai” című monográfiám (Fodor, 1981), amely aztán 1981-ben szakirodalmi nívódíjat is kapott. A speleoterápia (barlangterápia) alkalmazása Európában és a világon is csak később kezdett igazán elterjedni, azonban napjainkban már sokak által ismert és használt természetes gyógy mód.

Kérjük, ismertesse tudományos életútjának legfontosabb állomásait, intézményeit és kutatási területeit!

Másodéves egyetemista koromtól kezdve a meteorológiai intézet demonstrátora voltam, tehát a tanszéki munkában is részt vettem. A terepi kutatómunkába is bekapcsolódhattam. Például a Hortobágyon végeztünk kutatásokat a debreceni és a lipcsei egyetem Meteorológiai Intézetének közös programja részeként. Ott nemcsak a meteorológiai állomás óránkénti leolvasása jelentett kihívást, hanem a júliusi kánikula és az éjszakai hideg mellett még az ott legelő birkanyájakkal is meg kellett küzdeni.

A karszt kutatás volt szakmai életutam első nagy tudományos területe. Akkoriban még nem pontosan értettem, hogy ha az ilyen vizsgálatokat nagy tudományos elismeréssel fogadják, például a meteorológia tudományán belül is, akkor miért foglalkoznak vele mégis ilyen kevesen. Később rájöttem, hogy talán azért (is), mert ez egy nehéz és sokszor fizikailag is megterhelő munka. Számomra is sok nehézséget jelentett, amely elsősorban a tériszonyomból fakadt. Döbbenetes volt, hogy egyszer csak a Baradla-barlang Retek-ágában 40 méter magasan azt vettem észre, hogy megfeledkeztem erről a félelmemről.

Ez a munka lelkileg is mély élményeket adott. Először még nem a romantika vagy a felfedezés vágya miatt mentem barlangba, hanem egy terepgyakorlat okán, amelynek során térképeket kellett készítenünk. Meghatározó élmény volt az Alföldről először eljutni az Aggteleki-barlangba, ahol azonnal eldöntöttem, hogy oda vissza kell mennem. A második terepgyakorlatomat már egyedül végeztem, amelynek során a diplomamunkám elkészítéséhez tudatosan választottam barlangot. Miközben egyedül voltam a Baradla-barlangban, lenyűgöztek a rendkívül gazdag színárnyalatok, rácsodálkoztam a teremtett világra, és a természet ilyen gyönyörű, törvényszerű rendezettségére. Az élmény, hogy mindezt a csodát nap mint nap, nyolc-tíz-húsz órán keresztül megtapasztaltam, elképesztően fanatizálta az embert. Pedig a feladat egyáltalán nem volt könnyű. A terepgyakorlat végeztével a szegedi egyetem későbbi professzora, Jakucs László meghívott a kutatócsoportjába, ahol reggel hat órától délután kettőig dolgoztunk, aztán ebéd után a saját diplomamunkámhoz gyűjtöttem az anyagot, sokszor éjfélig. Tulajdonképpen új barlangrészeket tártunk fel, ami nagyon vonzott, ráadásul a barlangkutató társaság is kiváló volt.

Az egyetemen megbecsülték a munkámat: Berényi professzor, az akkori dékán meghívott a Meteorológiai Tanszékre. Miután kézhez kaptam a diplomámat, nem szerettem volna tanítani, hanem én is az egyetemen akartam maradni és kutatni. Mindezt megakadályozta, hogy 1961-ben volt a magyar felsőoktatás történetének első jelentős leépítési hulláma. Ezért nem vehettek fel. Jakucs László fogadott volna, és előkészített számomra egy kutatóintézetet, amelyet a barlangi utazások miatt az IBUSZ utazási iroda finanszírozott volna. Ekkor már csak az oktatási minisztérium hozzájárulását vártuk ahhoz, hogy teljes munkaidőben folytathassam a kutatásaimat. Sajnos nem engedélyezték, így el kellett mennem tanárnak. Olyan helyre szerettem volna kerülni, ahol sort keríthetek a kutatásaim folytatására is. Ekkor azonban még nem merült fel bennem, hogy Pécsre jövök. Komlóra kerültem, aminek az egyik „pozitívuma” az volt, hogy személyesen találkoztam Jurij Gagarinnal. Vasárnapon-

ként kijártam Abaligetre, ami a közlekedés miatt nehéz volt, de ebből a kutatásból született végül a doktori disszertációm is.

1966-ban kerültem a Magyar Tudományos Akadémia Dunántúli Tudományos Intézetébe. Ekkor még Szabó Pál Zoltán volt az igazgató, aki karszthidrológiát kutatott. Vele beszéltem meg, hogy szeretnék az intézetben barlangklíma kutatást végezni. Nagyon örült, mert korábban karsztgeomorfológiával is foglalkozott. Így kapcsolódtam be a Dunántúli Tudományos Intézet munkájába. Ekkor írtam meg a korábban gyűjtögetett adatokból doktori disszertációm is. Ezzel párhuzamosan a Pécsi Tanárképző Főiskola (a későbbi Janus Pannonius Tudományegyetem) oktatója is lettem.

Az intézet vezetésében később változások történtek. Babits Andrászt Bihari Ottó professzor úr váltotta, aki úgy vélte, hogy ez az intézet „privát docensek gyülekezőhelye”. Kiváló kollégáim voltak, pusztán csak néhányakat említve: Ruzsás Lajos, Lovász György, Andrásfalvy Bertalan, T. Mérey Klára, Szita László és Simor Ferenc. Alapvetően azonban mindenki a saját érdeklődési körének megfelelő területet kutatta. Bihari Ottó elképzelése szerint ezeket a kutatásokat fel kell fűzni egy tudományterületre, ilyen lehet például a területfejlesztés, amelyben a környezettudománynak és konkrétan a városfejlődésnek, agglomerációkutatásnak is adott a maga helye. Akkor új feladatot kaptam: a hazai környezettudomány bizonyos területeinek nemzetközi programhoz koordinálását a KGST keretében. Ezek a kutatási eredmények tették lehetővé, hogy az Intézet nemzetközi szintű interdiszciplináris kutatásokba kapcsolódjon be. A környezetvédelem földrajzi, közgazdasági, környezetgazdasági, jogi és pedagógiai kérdéseit koordináltam nemzetközi szinten. Kutattam például a környezeti ártalmak egészségügyi hatásainak közgazdasági szempontjait (Fodor, 1991), vagy a dél-dunántúli régió környezeti állapota és a gazdaságfejlesztési stratégia kapcsolatait (Fodor, 1994). Ezek az új feladatok azonban időm nagy részét lekötötték, így teljesen fel kellett adnom a karsztkutatást.

Ami a tudományos közéleti tevékenységemet illeti, pusztán csak a legfontosabbakat emelem ki most. Először a barlangklíma bizottság elnöke, majd az 1980-as évektől a Magyar Barlangkutató Társulat elnöke és a nemzetközi unió főtítkárhelyettese lettem. Így érkezett Magyarországra a X. Nemzetközi Szpeleológiai Világkongresszus 1989-ben. Három világkongresszuson vettem részt. 1986-ban Barcelonában, 1989-ben Budapesten, valamint 1993-ban Pekingben. Magyarország többször próbálta a világkongresszus jogát megszerezni. Előttem például Láng Sándor professzor, de neki még nem sikerült. Végül a sikert valószínűleg az alapos előkészületek segítették, és én is sokat dolgoztam, hogy a különböző országok tudományos társaságait meg tudjuk nyerni. Ez a szakmai csúcsot jelentette számomra.

Budapesten döntöttek arról, hogy Pekingben lesz a következő világkongresszus, amelyen szintén részt vettem a nemzetközi unió vezetésében. Ekkor már az MTA Pécsi Akadémiai Bizottságban a Környezettudományi Szakbizottság elnöke voltam, emellett az intézetben és az egyetemen, a Földrajzi Intézetben is én vezettem a környezetvédelmi kutatásokat.

Kérjük, szóljon röviden a felsőoktatásban eltöltött éveiről is! Mit oktatott, milyen nehézségekkel kellett szembenéznie, és milyen volt a viszonya a hallgatókkal?

A komlói egy év nagyon közel hozott a pedagóguspályához, és alapot adott a későbbi oktatói tevékenységemhez. Azt gondolom, hogy oktatóként a három legfontosabb elv a következő: legyen

naprakész a szakmájában, tisztelje és szeresse a diákot, valamint találja meg azokat a olykor rejtett ismereteket, amelyek a tudomány szépségével – és ha lehet, romantikájával – hozhatók összefüggésbe és kemény bizonyítóerővel tegye elfogadhatóvá és befogadhatóvá a tárgyat. Az egyetemen elsősorban környezetvédelmet oktattam, ezen belül több tárgyat, továbbá kidolgoztam az éghajlatlan című tantárgy oktatási struktúráját. A környezettudomány földrajzi alapjainak akkor még nem volt tradicionális múltja, kiforrott oktatási programja. Ezek kidolgozásában is részt vettem (Fodor, 1990). Így nyílt lehetőségem arra is, hogy a hallgatókkal az aktuális tudományos kutatások infrastruktúráját, módszereit és a legfrissebb eredményeket megismertethessem.

Az egyetemen úgy éreztem, nagyon jó kollegiális kapcsolataim alakultak ki, ez nem változott nyugdíjba vonulásomig. Ami a hallgatókat illeti, akiben a tudomány iránti érdeklődés csíráit láttam, nagyon megbecsültem, mert a magam példáján úgy láttam, szép sikerek várnak rájuk. Gálosi-Kovács Bernadett és Ronczyk Levente szeretett tanítványaim közé tartoztak, akik később szintén az egyetemen helyezkedtek el.

Mit gondol, melyek a hazai földrajztudomány legfontosabb kihívásai és feladatai?

Ez egy nagyon nehéz kérdés. Úgy látom, hogy a földrajznak komoly feladatai vannak az oktatásban és kutatásban egyaránt, mert a földrajzi ismeretek sok helyen fontos szerepet kell, hogy betöltsenek. Például az egyik legnagyobb bánatom, amikor országos vagy nemzetközi szinten is jelentős személyiségek a klímaváltozásról beszélnek hiányos vagy tudományos kontextust nélkülöző alapismeretekkel. Rendkívül összetett kérdések merülnek fel a témakör tanulmányozása kapcsán, amelyek azonban nem csak a földrajz kérdései, hiszen a fizikai, kémiai és a humán tényezők vizsgálatával az érintett tudományágak együttműködésére, multidiszciplinaritásra van szükség. A kooperációt azonban megnehezíti, hogy minden tudományág igyekszik a maga fontosságát előtérbe helyezni, így könnyen eltűnik a lényeg.

Végezetül arról szeretnénk megkérdezni a Professzor Urat, hogy mit ajánlana a fiatal geográfus nemzedékek figyelmébe. Van esetleg valamilyen jótanácsa?

Ahhoz, hogy a földrajzi kihívásokra választ tudjanak adni, először a vizsgálati kérdéseket kell jól megfogalmazni. Az eredményes munkához nélkülözhetetlen az aprólékos munka, a terep sajátosságainak megismerése és akár longitudinális vizsgálata. Ehhez kapcsolódik a naprakész szakirodalmi tudás, hogy a lokálist a globális részeként tudjuk értelmezni, és megtaláljuk a kérdéseinkre a választ. Persze, ha valaki elkötelezett is a geográfia iránt, akkor sem biztos, hogy fiatal kutatóként hamar meg tudja adni ezekre a kérdésekre a válaszokat. Talán a legfontosabb megtalálni a földrajzban a tudományág belső szépségeit, annak sokoldalúságát és a kutatás izgalmát. Van még valami, ami elengedhetetlen: mégpedig megtartani az optimizmust, hogy bármennyire aprónak tűnnek az eredmények adott pillanatban, azok majd szépen belesimulnak a nagy rendszerekbe.

KÖVETKEZTETÉSEK

Fodor István professzor úr életútja rendkívül gazdag és eredményes. A szegedi tanyavilágból indult, a debreceni egyetemen szerzett történelem–földrajz szakos tanári diplomát, majd az MTA Dunántúli Tudományos Intézetében és a Pécsi Tudományegyetemen dolgozott. A földrajzhoz természetszeretete, a barlangok csodálata és a tudományos mérések objektivitása vonzotta. Munkafegyelme, teherbírása, megbízhatósága miatt korán megmutatkozott, hogy a kutatói életpályát választja. Vizsgálati területei két fókusz köré csoportosulnak: ezek a karsztkutatás és a környezetvédelem. A karsztkutatáson belül a barlangok mikrobiológiája, mikroklímája és a szpeleoterápia került a középpontba. Ehhez kapcsolódik szakmai életútjának egyik legnagyobb sikere is: a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat elnökeként és a Nemzetközi Szpeleológiai Unió elnökségi tagjaként áldozatos munkáját követően sikerült Budapestre hoznia a X. Nemzetközi Szpeleológiai Kongresszust. A környezetvédelmet rendkívül komplex módon szemlélte, annak oktatásától kezdve egészen a közgazdasági, jogi problémák tárgyalásáig jelentek meg tanulmányai. Pályája során fontos szerepet kap a felsőoktatás, ahol komoly előadói képességeinek, imponáló tudásának és következetes oktatói munkájának hála rendkívül népszerű volt. Ennek bizonyítékát adják többek között életének kerek évfordulóira készült, eredményeit méltató írások (Wilhelm, 2008; Tóth, 1999; Lénárd & Pálné, 2018). Úgy látja, hogy a globális klímaváltozás komoly kihívásokat intéz a földrajztudomány felé is, amely területnek az eredményesség érdekében meg kell találnia az együttműködést más természet- és társadalomtudományokkal. Mindezekon túl fontosnak tartja a földrajzi ismeretek minél szélesebb körű terjesztését. A következő geográfus nemzedékek számára kiemelten fontosnak tartja az elhivatott, a tudomány szépségére és izgalmaira rátaláló, optimizmussal is felvértezett attitűd elsajátítását.

IRODALOMJEGYZÉK

- Baranyai, G., & Lampért, K. (2007). Riport Enyedi Györggyel. *Modern Geográfia*, 2(2), 1–24.
- Bugya, T., & Ritz, I. (2006). Beszélgetés Jakucs Lászlóval. *Modern Geográfia*, 1(1), 1–35.
- Bugya, T., & Ritz, I. (2007). Beszélgetés Pécsi Mártonnal 2001 februárjában, otthonában, Törtelen. *Modern Geográfia*, 2(1), 1–22.
- Fodor, I. (1968). *Mikroklimatológiai vizsgálatok az Abaligeti és az Aggteleki Baradla barlangokban*. [Doktori értekezés]. MTA Dunántúli Tudományos Intézete – Kossuth Lajos Tudományegyetem.
- Fodor, I. (1975). *A barlangok főbb típusainak mikroklímája* [Kandidátusi értekezés]. Pécs – Budapest.
- Fodor, I. (1981). *A barlangok éghajlati és bioklimatológiai sajátosságai*. Akadémiai Kiadó.
- Fodor, I. (1990). Az élettelen természet védelme. In Bodnár, L. (szerk.) (1990). *A magyarországi természet- és környezetvédelem földrajzi vonatkozásai*. (pp. 37–148). Tankönyvkiadó.
- Fodor, I. (1991). A környezeti ártalmak egészségügyi hatásainak közgazdasági vizsgálata. In Bulla, M. (szerk.), *A környezetgazdálkodás közgazdasági kérdései*. (pp. 119–177). KTM.
- Fodor, I. (1994). A Dél-Dunántúl i régió környezeti állapota a gazdaságfejlesztési stratégia egyik eleme. *Tér és Társadalom*, 8(1–2), 129–142.

- Fodor, I. (2001). *Környezetvédelem és regionalitás Magyarországon*. Dialóg Campus Kiadó.
- Herczeg, A., Moró, D. R., & Tésits, R. (2021). A füstölgő meddőhányóktól a globális közlekedésig. Beszélgetés Erdősi Ferencsel [Interjú]. *Modern Geográfia*, 16(4), 69–83. <https://doi.org/10.15170/MG.2021.16.04.04>
- Lampért, K., & Radvánszky, B. (2007a). Beszélgetés Marosi Sándorral 2006 februárjában, a Földrajz-tudományi Kutatóintézetben, Budapesten. *Modern Geográfia*, 2(2), 1–27.
- Lampért, K., & Radvánszky, B. (2007b). Beszélgetés Somogyi Sándorral 2006 februárjában, a Földrajz-tudományi Kutatóintézetben, Budapesten. *Modern Geográfia*, 2(1), 1–20.
- Lénárd, L., & Pálné Kovács, I. (2018). Fodor István 80 éves. *Földrajzi Közlemények*, 142(4) 387–388.
- Szebényi, A., & Szabó, A. (2008). Interjú dr. Kőszegfalvi György Professzor Úrral. *Modern Geográfia*, 3(2), 1–13.
- Tóth, J. (1999). Fodor István 60 éves. In Tóth, J., & Wilhelm, Z. (szerk.) *Változó környezetünk. Tiszteletkötet Fodor István professzor úr 60. születésnapjára*. (pp. 3–4). Janus Pannonius Tudományegyetem.
- Wilhelm, Z. (2008). Fodor István 70 éves. *Földrajzi Közlemények*, 132(3), 367–368.

*Ez a mű a Creative Commons Nevezd meg! – Ne add el! – Ne változtasd! 4.0 nemzetközi licen-
ce-feltételeinek megfelelően felhasználható. (CC BY-NC-ND 4.0)*

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

*This open access article may be used under the international license terms of Creative Commons
Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 (CC BY-NC-ND 4.0)*

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

